

Toen de congresafgevaardigden tijdens die vooravond van de zevende april de motie van Bertinotti goedkeurden, waren ze zich ervan bewust dat ze een nieuwe bladzijde schreven in de geschiedenis van de Italiaanse, of zelfs Europese arbeidersbeweging. Niet alleen betekende de motie een echte 'draai naar links', een draai die alles te maken heeft met de spectaculaire opkomst van massamobilisaties tijdens de jongste maanden. Daarenboven kozen de afgevaardigden voor een echte « herstichting » van hun eigen partij. 'Rifondazione' was al de centrale term uit hun partijnaam, sinds de splitsing van de oude Communistische Partij, maar die term wordt nu brandend actueel.

Sinds de nationale leiding van de partij het debat rond het congres opstartte, kwamen er drie verschillende politiek-organisatorische projecten aan de oppervlakte. Partijsecretaris Bertinotti schoof in het rapport 'Openheid en vernieuwing : onszelf veranderen om de maatschappij te veranderen' de juiste thema's naar voor : de aanvang van een 'nieuwe periode', het 'begin van een revolutionair proces' dat 'de kapitalistische samenleving zou kunnen overstijgen' ; maar dit alles in een context van een 'nederlaag van de arbeidersbeweging', die echter terug kan heropleven via de beweging tegen de kapitalistische globalisering. Deze nieuwe context vereist volgens het rapport een werkelijke herziening van de 'rol van de partij', hetgeen omschreven wordt als een fundamenteel vraagstuk.

Twee stromingen verzetten zich tegen deze oriëntatie. Ten eerste is er de stroming 'Proposta' (Voorstel), die zich overigens op het trotskisme beroept en 13% van de afgevaardigden wist te verzamelen, die ook de idee van een algemene herstichting herneemt, en strijd levert voor de omvorming van de PRC in een revolutionaire partij. Deze stroming beroept zich op het programma, de historische visie en de identiteit van het trotskisme. In werkelijkheid gaat het echter om een propagandistische, ouvriéristische en sectaire stroming die zich uiterst wantrouwig opstelt ten opzichte van de nieuwe radicalisering. De stroming heeft een broertje dood aan elke vorm van samenwerking met reformistische stromingen in het kader van een eenheidsfront, legt de exclusieve nadruk op de voorhoederol van de Partij, slaagt er nauwelijks in de nieuwe evoluties van het kapitalisme, van de samenleving en van de sociale bewegingen te vatten en weet al evenmin een link te maken met de nieuwere lagen militanten die de partij vandaag versterken.

Rechts van Bertinotti staat de 'orthodox-communistische' stroming (vertegenwoordigd door Grassi en Burgio) die 24 à 25% van de afgevaardigden verzamelde maar niet het risico nam om een frontale botsing aan te gaan met de stroming Bertinotti. Ze koos ervoor om te manoevreren binnen de meerderheidsstroming en diende een aantal erg fundamentele amendementen in. In realiteit vormde de stroming op een bepaalde manier het spiegelbeeld van de stroming 'Proposta', waarmee ze heel wat belangrijke punten deelde (ondermeer over de nieuwe radicalisering of de relatie tussen Partij en massabeweging). Voorts bevindt de stroming zich in het verlengde van het post-stalinisme (met ondermeer een 'anti-imperialisme dat neerkomt op steun aan typen als Milosevic of Saddam Hoesein).

De meerderheid die zich vormde rond Bertinotti (62%), weerspiegelt de enorme wijzigingen binnen de partij, die geleid hebben tot haar mutatie. Het gaat om een pluralistische stroming, die voorkomt uit zeer uiteenlopende historische ervaringen. Een stroming die onmiddellijk gevoed wordt door het elan van Italiaanse en internationale sociale beweging en die een verzameling is van militanten die zich tijdens de afgelopen tien jaar schaarden rond Bertinotti, militanten van DP (Democracia Proletaria, een fusie van verschillende revolutionair-linkse stromingen), onze kameraden van Bandiera Rossa en een kleine stroming van 'orthodox-communisten'. Dit politiek pluralisme, haar inschakeling in de massa-strijd en haar institutionele ervaring van de laatste tien jaar maakten van de PRC een extreem democratische, levendige, creatieve en actieve partij. Haar soms nogal turbulente parcours geeft de PRC vandaag haar kracht en haar coherentie.

Diepgang

Een 'herstichting' betekent meer dan zomaar een 'nieuw programma' aannemen en zich voorbereiden op de belangrijkste uitdagingen van de nieuwe fase van de strijd. Het gaat om veel méér : om het deconstrueren van een bepaalde Moskou-gerichte 'communistische' identiteit, die ondanks vele bochten tot vandaag aanwezig is bij generaties militanten ; het gaat erom de basis te leggen van een nieuw politiek begrip, dat terug een terrein voor gemeenschappelijke activiteit creëert ; om een nieuwe kijk op de geschiedenis in het algemeen te ontwikkelen en een kritische evaluatie te maken van de Partij ; om het begrijpen van de huidige uitbarsting van de sociale bewegingen ; om de partij open te stellen voor nieuwe generaties militanten en aan te tonen dat de partij terug een grote sprong voorwaarts kan maken. Herstichten om herop te bouwen.

Bertinotti maakte dit duidelijk tijdens twee lange en scherpe tussenkomsten aan het begin van het congres en vooral tijdens zijn antwoord aan het einde. Hij werkte vijf essentiële punten uit, die elk op hun manier de 'draai naar links' vorm gaven : de beweging voor een andere globalisering en haar relatie tot de strijd van de arbeiders ; de algemene staking die in volle voorbereiding was en haar vorm in een hertekende wereld van de arbeid ; de verhouding tot de sociaal-democratie (« centrum-links ») ; de uitwerking van een links alternatief ; en de rol van het stalinisme. Dit laatste punt heeft velen verrast en biedt de PRC terug een nieuwe identiteit en een solide sokkel.

« Het stalinisme is de vijand van het communisme »

« Waarom terugkomen op dit debat ? » vroeg Grassi zich af, de voorman van de 'orthodoxe stroming'. « Omdat ik heel wat weerstand voel, die me niet overtuigt » antwoordde Bertinotti, die de kwestie niet uit de weg ging : « Omdat het stalinisme onverenigbaar is met het communisme », omdat het verantwoordelijk is voor « vergissingen en verschrikkingen » die een ramp betekenden « voor het socialisme en de arbeidersbeweging van de 20ste eeuw », omdat het « niet ging om een determinisme maar om een bewuste politiek die geleid heeft tot de moord op de belangrijkste bolsjevistische leiders van Russische revolutie, op wie wij ons beroepen ». « Dit mag nooit meer terugkomen ». « Maar ook omdat deze politiek ook gevolgd werd door Togliatti in Italië » en vooral omdat dit « onmiddellijk de ontwikkeling van onze partij aanbelangt ». Vervolgens wierp hij de volgende provocatorische vraag op : « Waarom winnen wij zoveel leden, die we kort daarna terug verliezen ? Waarom ziet onze partij er zo mooi uit van ver en zo gemeen van dichtbij ? Omdat we nog steeds niet de weg hebben gevonden om ons open te stellen en ons aan te passen aan de verwachtingen van zovele vrouwen, mannen, jongeren. » Daarom, zo stelde Bertinotti, moeten we elke vorm van autoritarisme en substitutionisme van mensen die macht belangrijker vinden dan de bevrijding van mannen en vrouwen met tak en wortel uittrekken. « Wij moeten ons vandaag niet de vraag stellen hoe de Partij de hegemonie over de beweging kan krijgen, maar hoe de beweging hegemoon in de maatschappij kan zijn ».

Een opbouwend proces voor een nieuwe radicale linkerzijde

De leiding van de PRC heeft dus begrepen dat het onmogelijk is om een echte massa-partij voor het socialisme op te bouwen buiten de nieuwe sociale beweging, die zich in Italië vermengt met de traditionele arbeidersbeweging en meer bepaald met de syndicale beweging. Want op dat vlak beweegt er enorm veel in Italië. De fantastische golf van mobilisaties (sectoriële stakingen, algemene stakingen, massa-betogingen van arbeiders, het elan van de jongerenbeweging, het engagement van intellectuelen) heeft de rechtse ex-communistische Cofferati, leider van de belangrijkste syndicale centrale, de CGIL, ertoe aangezet om het initiatief te nemen tot de grootste betoging sinds de Bevrijding. Voorts maakt Italië de opkomst mee van een nieuwe sociale, syndicale, intellectuele en jonge linkerzijde, die nogal wantrouwig staat ten opzichte van partijpolitiek en daartegenover een sterke wil plaatst tot zelfbepaling en politieke autonomie (« we zijn zelf een politiek subject »). Daar schuilt de reële beweging. De PRC wordt er zeker door erkend maar de politieke dynamiek gaat niet spontaan in de richting van Rifondazione.

De leiding rond Bertinotti heeft de draagwijdte van deze uitdaging begrepen, de mogelijkheden en de moeilijkheden ervan. Vandaar het voorstel voor de 'opbouwfase van een links alternatief'. Maar

dit vereist dus respect voor de autonomie, het pluralisme, de verschijningsvorm en de verscheidenheid van de huidige politisering, die beslissende aspecten zijn voor de groei en de toekomst van de beweging. Het doel bestaat erin dat de alternatieve, sociale en politieke linkerzijde een « hoofdrolspeler wordt in het publieke leven en debat van het land ».

Europese dimensie

De toekomst zal het uitwijzen. Maar deze 'draai naar links' van de PRC kan niet anders dan een serieuze impact hebben op de communistische en progressieve partijen, die aanwezig waren tijdens het congres. Hoewel de Chinese, Noord-Koreaanse, Vietnamese, Iraakse of Syrische KP's zich misschien geen zier aantrekken van deze begrafenis van de stalinistische traditie, zal dit toch wel anders zijn voor de communistische, antikapitalistische en revolutionaire partijen in Europa. Dit congres plaatst de PRC in het epicentrum van een nieuwe antikapitalistische, pluralistische, internationalistische en feministische stroming in Europa, uiteraard geholpen door de socio-politieke situatie van het land. Door haar politiek gewicht, haar voorbeeldige praktijk en haar tegelijk radicale en eenheidsgerichte koers wordt de PRC de politieke factor in een politiek ophelderingsproces, dat een invloed kan hebben op de sterk verwarde communistische partijen in Europa en op de revolutionaire stromingen die de reële bewegingen in de samenleving willen beïnvloeden. In deze dynamiek ligt het perspectief van een Europese antikapitalistische beweging vervat : de vernieuwing van de arbeidersbeweging die zich aankondigt, zal Europees zijn of niet zijn. Laten we hopen dat de PRC deze nieuwe uitdaging aankan.